

імпровізацій передбачає набуття школярами на уроці нових прийомів сценічних дій, що виступає дієвим мотивом активізації пізнавальної діяльності учнів і водночас породжує нові інтереси до трудового навчання.

Вплив на особистість школяра здійснюється, за «принципом паралельної дії», опосередковано через учнівський колектив та його актив, які мають бути обов'язково повністю задіяними у театралізованій творчій ігровій діяльності. Завідувач клубною роботою в колонії імені Горького і комуні імені Дзержинського вважав програвання імпровізацій ефективним педагогічним засобом: «як дитина грає, так вона буде і працювати». Підготовка до театралізацій вважалася справою значної важливості. Окрім навчання володінню собою, своїм голосом, мімікою, як справжні артисти, вихованці, усвідомлюючи в театралізованих імпровізаціях свою необхідність людям, навчаються в ігровій формі грамоті людських відносин, науці бути людиною, у них формуються такі якості особистості як чесність, благородство, великодушність, товариство, доброта, емпатія.

За «системою перспективних ліній» наслідування учнями майстерно продемонстрованих учителем на уроці трудових дій, викликає у школярів спільні емоційні переживання «завтрашньої радості» усвідомленням можливості в майбутньому навчитися виконувати трудові прийоми так якісно, швидко, як це робить вчитель. Позитивний вплив на ефективність трудового навчання має така емоційна модель спілкування як «заохочення поведінки, заплановане на майбутнє» [3], коли вчитель допомагає учневі усвідомити, що набуті ним на уроці трудові вміння знадобляться в майбутньому житті.

Регулярна участь школярів на уроках трудового навчання у програванні театралізованих сцен-імпровізаціях шліфує їхню акторську майстерність: вдосконалюється культура мовлення, мімічна і пантомімічна виразність, організаторські навички та творча інтуїція, з'являється впевненість собі, здатність адаптуватися в різних обставинах. Використовуючи необхідні рухи ід час програвання тих чи інших персонажів, школярі набувають здатності висловлювати свої почуття в міміці та жестах, відчувати необхідність для створення того чи іншого образу характерних особистісних рис, що вчить майстерності володіння ігровою ситуацією як невід'ємною складовою методики трудового навчання.

Кожен із розглянутих методів і засобів театральної педагогіки має специфічну спрямованість на розвиток певних складових акторських умінь, водночас певним чином впливаючи й на розвиток інших компонентів особистості школяра. Обґрунтовані методи системного використання засобів акторського мистецтва на уроках трудового навчання (розвиток колективу вихованців метод обов'язкової участі всіх школярів у колективній творчості з програвання театралізованих сцен-імпровізацій) спрямовані на розвиток колективу вихованців шляхом обов'язкової участі всіх школярів у колективній творчості з програвання театралізованих сцен-імпровізацій.

Література

1. Макаренко А. С. Педагогические сочинения : в 8-ми т. Т. 4. Москва : Педагогика, 1984. 400 с.
2. Макаренко А. С. Педагогическая поэма. Главы «Театр», «Завоевание Куражса» / Сост., вступ. ст., примеч., пояснения С. Невская. Москва : ИТРК, 2003. 736 с.
3. Alan Maley, Alan Duff. Drama Techniques. Cambridge University Press, 2013. 258 p.

Колодійчук О. Я.

канд. пед. наук, викладач кафедри змісту і методик навчальних предметів
Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти, м. Тернопіль

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ 5–9 КЛАСІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В НУШ

Постановою від 30 вересня 2020 року Кабінет Міністрів України затвердив новий Державний стандарт базової середньої освіти, за яким учні п'ятих класів пілотних закладів

освіти навчатимуться з 2021 року, а для всіх інших п'ятикласників його почнуть реалізовувати з вересня 2022 року. Його змістове наповнення сприятиме продовженню реформи української освіти відповідно до концепції «Нова українська школа».

Згідно з новим стандартом певних змін має зазнати і підхід до оцінювання. Керівник робочої групи МОН України з розробки стандарту Р. Шиян зазначає, що оцінювання знань, на відміну від початкової школи (у якій відповідно до програм НУШ бальною оцінювання немає), залишиться за бальною системою. Однак важливо зберегти цінність «формувального» оцінювання – тобто відстеження особистісного розвитку учнів [1].

У чинній сьогоднішній навчальній програмі з трудового навчання для закладів загальної середньої освіти (5–9 класи) озвучено, що учні 7–9 класів мають володіти умінням оцінювати результати власної діяльності [2]. Однак критеріїв оцінювання їхньої діяльності не подано.

У вимогах до змістового наповнення модельних навчальних програм, за якими будуть навчатися п'ятикласники більшості закладів освіти з вересня 2022 року, відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, докладно прописано складники обов'язкових результатів навчання учнів, які найдокладніше розкрито в орієнтирах для оцінювання. Там же зазначено, що у прикінцевій частині можуть бути орієнтовні форми оцінювання результатів навчання. Однак знову-таки про необхідність подання критеріїв оцінювання учнівської діяльності нічого не зазначено [3].

Автор модельної навчальної програми «Технології» (нова назва навчального предмету «Трудове навчання» у 5–6 класах) В. Туташинський окреслює, що вчителю необхідно під час вивчення учнями п'ятого класу розділу «Контроль, виготовлення, оцінювання та реклама виробів» першого (базового) навчального модуля «Проектування та технологія» ознайомити їх з критеріями та особливостями оцінювання результатів проектно-діяльності [4].

Тому, враховуючи брак інформації з проблеми оцінювання проектно-технологічної діяльності учнів, ми вважаємо за доцільне запропонувати учасникам освітнього процесу критерії, які можна умовно виділити у дві групи: критерії оцінювання проекту та критерії оцінювання захисту проекту.

Критерії оцінювання виконання проекту:

- обсяг та повнота розробки, виконання прийнятих етапів проектування, самостійність, завершеність, доступність для сприйняття проекту іншими;
- якість оформлення пояснювальної записки: відповідність вимогам стандартів, рубрикація й структура тексту, якість ескізів, схем, рисунків;
- оригінальність конструкції, ступінь творчості;
- матеріальне втілення проекту, якість об'єкту праці, відповідність кресленикам;
- естетичні, економічні та екологічні критерії;
- організація робочого місця, дотримання правил безпеки праці, санітарно-гігієнічних вимог;
- дотримання норм часу, відведеного на виконання проекту.

Критерії оцінювання захисту проекту:

- аргументованість вибору теми (актуальність), соціальний запит, практичне спрямування проекту й перспективи використання розробки;
- ступінь розкриття авторського задуму, оригінальності конструкції;
- використання наочності, технічних засобів;
- аргументованість запропонованих рішень, підходів, висновків;
- культура мовлення, ерудованість, використання спеціальної термінології, повнота відповіді;
- дотримання норм часу, відведеного на захист проекту.

Для зручності користування вчитель може створити таблиці з критеріями та кількістю балів за їх дотримання. Наведемо приклади оформлення таких таблиць.

Критерії оцінювання виготовленого виробу подано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Оцінювання виготовленого виробу

№ з/п	Прізвище та ініціали учня	Функціональність, зручність в користуванні	Відповідність заданим розмірам	Культура праці	Привабливість, акуратність, естетичне оформлення	Технологічність	Якість обробки деталей	Сума балів
		30	10	15	35	10	20	120
1.								
...								

Звичайно, що запропонована сума балів за кожну із вимог не є константою і залежить від різних чинників: віку учнів і учениць, матеріально-технічного забезпечення навчальних майстерень, особливостей об'єкта праці. Наприклад, вимога до функціональності по різному може ставитися до виготовлення кухонної дошки чи серветки та до виготовлення рухомої іграшки чи одягу.

Критерії оцінювання пояснювальної записки (портфоліо, робочого зошита) та захисту проєкта подано в таблиці 2.

Таблиця 2

Оцінювання пояснювальної записки та захисту проєкта

№ з/п	Прізвище та ініціали учня	Оригінальність, аргументованість, повнота та чіткість обґрунтування розробленої конструкції	Якість виконання графічних зображень	Якість мінімаркетингового обґрунтування	Характеристика екологічності та економічності	Культура мовлення, ерудованість	Повнота та чіткість формулювання висновку	Сума балів
		30	20	20	20	10	20	20
1.								
...								

Звичайно, що високі вимоги до якості виконання графічних робіт здебільшого можуть ставитися до проєктів учнів 9-11 класів, оскільки учні у більшості закладів освіти не вивчають предмет «Креслення» і не мають достатніх умінь і навичок виконання графічних робіт.

На наших варіантах оформлення таблиць з критеріями оцінювання результатів виконання проєкту загальна сума балів становить не дванадцять, а сто двадцять. Це для того, щоб більш детально, якісно та ефективно виконати оцінювання.

З метою прозорості з критеріями оцінювання слід ознайомити всіх здобувачів освіти та їхніх батьків. А ще необхідно розташувати їх навидному місці в навчальних майстернях освітнього закладу.

Література

1. Горбань Ю. 5–9 класи вчитимуться за новими стандартами. Що це значить? URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3111087-59-klasi-vcitimutsa-za-novimi-standartami-so-ce-znacit.htm> (дата звернення: 18.05.2021).
2. Навчальна програма з трудового навчання для закладів загальної середньої освіти 5–9 класи. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56126/> (дата звернення: 17.05.2021).
3. Головіна О. Відповідаємо на запитання: усе про модельні навчальні програми для розробників і шкіл. URL: <https://nus.org.ua/questions/vidpovidayemo-na-zapytannya-use-pro-modelni-navchalni-programy-dlya-rozrobnykiv-i-shkil/> (дата звернення: 17.05.2021).

4. Туташинський В. І. Модельна навчальна програма «Технології». URL: <http://undip.org.ua/info/10277/>(дата звернення: 18.05.2021).

Косяк О. І.

магістр факультету дошкільної і технологічної освіти
Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг
Науковий керівник: канд. пед.наук, доцент Волкова Наталя Валентинівна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ І ВМІНЬ ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ ОДЯГУ

Становлення України як економічно міцної європейської держави вимагає інтенсифікації виробництва за рахунок його інтелектуалізації. За таких умов пріоритетного значення набуває проблема формування у молоді готовності до використання досягнень науково-технічного прогресу, залучення її до творчої діяльності. Це відповідно підвищує вимоги до вивчення школярами технологій.

Аналіз наукових досліджень, практика технологічної підготовки у загальноосвітніх навчальних закладах свідчать, що учні підліткового та юнацького віку виявляють значно вищий інтерес до сфери обслуговування, торгівлі, економіки і ін. Тобто у них домінує прагматичне ставлення до вибору професій. Навчання, творча праця в галузі технології швейного виробництва займає другорядні позиції. Однією з причин цього є те, що в цілісній системі технологічної підготовки молоді мало уваги приділяється залученню учнів до творчої діяльності, розвитку творчих можливостей особистості, формуванню просторового мислення. Це особливо актуально у зв'язку зі скороченням навчального навантаження викладачів в школах, мережі позашкільних закладів тощо.

Проблема розвитку творчого потенціалу особистості знайшла своє відображення в дослідженнях багатьох психологів та педагогів. Зокрема, психологічні аспекти творчої діяльності, розвиток творчих здібностей особистості розкривається в працях Л.Виготського, Є.Кабанової-Меллер, Г.Костюка, В.Моляко, Ю.Поваренкова, В.Єсипова.

Проте на сьогодні практично відсутні дослідження, спрямовані на вдосконалення процесу формування знань і вмінь шляхом розвитку просторового мислення старшокласників на уроках технологій, хоча в цьому віці є психологічно сприятливі умови для включення підлітків у різні види колективної (групової) навчальної діяльності.

Актуальність дослідження визначається також вимогами до організації процесу технологічної підготовки, розвитку творчих здібностей, що зумовлені переходом суспільства до ринкових відносин; недостатньою розробленістю ефективних умов та засобів поєднання діяльності учнів з технологічною підготовкою та вивченням інших загальноосвітніх дисциплін; відсутністю рекомендацій щодо розвитку просторового мислення учнів.

Недостатня вивченість теоретико-дидактичних методичних аспектів формування знань і вмінь з машинознавства і основ виробництва учнів старших класів і суттєві прогалини в їх практичній реалізації викликані такими суперечностями як необхідністю посилення уваги до розвитку особистості кожного школяра і спрямованістю навчання середнього учня та зростаючими вимогами до якості технологічної підготовки і недостатнім технічним оснащенням школи; творчими можливостями та інтелектуальною насиченістю змісту технологій і творчої праці учнів.

Технології, як предмет є найбільш диференційованим за змістом навчальним предметом середньої загальноосвітньої школи. Так, у 5-9 класах діє шість варіантів навчальної програми, а в старших класах кількість варіантів змісту (профілів) навчання практично не обмежена. Історія нашої школи знає період, коли кількість профілів технологій доходило до 200, така широка варіативність пояснюється тим, що на зміст технологічної підготовки впливають деякі додаткові фактори, враховувати які нема потреби іншим навчальним предметам. Ці фактори впливають з того, що в процесі технологічної освіти учні займаються продуктивною працею.